

1 - Manas tiesības izmeklēšanas laikā

A. Vai izmeklēšanu ietekmē tas, ka esmu ārvalstnieks?

Kriminālprocesu var ierosināt pret jebkuru personu, kas izdarījusi noziegumu un kas ir Maltas iestāžu kompetencē. Izmeklēšanas laikā gan Maltas pilsoņiem, gan ārvalstniekiem piemēro vienādas procedūras. Tomēr likums garantē noteiktas tiesības personām, kas nav Maltas valstspiederīgie vai Maltas pastāvīgie iedzīvotāji, pamatā tās ir tiesības uz tulku, ja aizdomās turētais nesaprot maltiešu valodu vai nerunā tajā, un tiesības personai sazināties ar konsulārajām iestādēm, kamēr tai ir atņemta brīvība.

B. Kādi ir izmeklēšanas posmi?

i) Pierādījumu vākšanas posms/izmeklētāju pilnvaras

Kriminālprocesu ierosina, ja policija saņem ziņojumu, informāciju vai sūdzību. Tiklīdz policijai ir ziņots kādā no šiem veidiem, tā uzsāk izmeklēšanu, ievācot pierādījumus, lai noskaidrotu, vai ir izdarīts noziegums un kurš ir jāsauc pie atbildības par šā nozieguma izdarīšanu.

Tālab saskaņā ar likumu policija ir pilnvarota ikvienai personai, kurai varētu būt kāda informācija par izmeklējamu noziegumu, likt sniegt šādu informāciju. Tas ietver lietisko pierādījumu savākšanu un liecību sniegšanu.

ii) Aizturēšana policijā

Tiklīdz tiek konstatēts, ka ir pamatotas aizdomas, ka persona ir izdarījusi noziegumu, policija var lūgt miertiesnesi izdot aizdomās turētā apcietināšanas orderi. Noteiktos apstākļos policija var arī apcietināt personu izmeklēšanas nolūkā, neprasot miertiesnesim izdot apcietināšanas orderi.

Brīdī, kad aizdomās turētais tiek apcietināts, viņš tiek informēts par savām tiesībām viņam saprotamā valodā, tostarp tiek norādīts apcietināšanas iemesls, ka viņam ir tiesības klusēt un tiesības sazināties ar paša izvēlētu advokātu. Viņam tiek iedota arī vēstule, kurā norādītas viņa tiesības (kopija).

Šajā laikā policija var pārmeklēt apcietināto personu nolūkā atrast kaut ko, kas varētu kalpot kā pierādījums saistībā ar noziegumu, vai ja pastāv aizdomas, ka persona varētu apdraudēt sevi vai citus, vai ja personas turējumā ir kaut kas, ko tā varētu izmantot, lai aizbēgtu no apcietinājuma.

Policija var ievākt arī personas bioloģiskos paraugus un pirkstu nospiedumus. Ar atbilstošu piekrišanu var paņemt un reģistrēt DNS. Ja persona atsakās dot pirkstu nospiedumus, tai var uzlikt pienākumu tos nodot ar miertiesneša izdotu rīkojumu. Savukārt DNS reģistrācija nevar būt obligāta.

iii) Nopratināšana

Aizdomās turēto policija var nopratināt saistībā ar izmeklējamu noziegumu. Nopratināšanas laikā policija drīkst uzdot jebkādas jautājumus, kas var palīdzēt tai iegūt informāciju, kuru varētu izmantot turpmāk kā pierādījumu aizdomās turētajam par labu vai pret viņu. Aizdomās turētais var prasīt, lai nopratināšanā ir klāt viņa izvēlēts advokāts.

iv) Pirmstiesas apcietinājums

Saskaņā ar Maltas tiesību aktiem personu nedrīkst aizturēt ilgāk, nekā nepieciešams, un katrā ziņā ne ilgāk kā četrdesmit astoņas (48) stundas. Šīs aizturēšanas laikā policijai būtu jānoskaidro, vai tā tūlītēji nodos aizturēto aizdomās turēto tiesai vai arī tā atbrīvos šo personu, pamatojoties uz to, ka vairs nepastāv pamatotas aizdomas, vai lai turpinātu lietas izmeklēšanu un pēc tam lemtu par lietas nodošanu tiesai.

C. Kādas ir manas tiesības izmeklēšanas laikā?

i) Vai man ir tiesības uz tulka pakalpojumiem un rakstiskiem tulkojumiem?

Ja jūs nesaprotat valodu, kurā runā policijas vai citas kompetentas iestādes darbinieks, vai nerunājat tajā, jums ir tiesības uz tulku bez maksas.

Tulks var jums palīdzēt sarunāties ar advokātu, un viņa pienākums ir neizpaust minēto sarunu saturu.

Jums ir tiesības saņemt vismaz būtisko dokumentu attiecīgo daļu tulkojumu, tostarp jebkādu tiesneša vai miertiesneša rīkojumu, ar ko tiek atļauts jūs aizturēt vai turēt apcietinājumā, jebkādu apsūdzību vai apsūdzības rakstu un jebkādu tiesas spriedumu. Noteiktos apstākļos jums var nodrošināt mutisku tulkojumu vai kopsavilkuma tulkojumu.

ii) Kādas ir manas tiesības saņemt informāciju un piekļūt lietas materiāliem?

Ja esat aizturēts un apcietināts, jums vai jūsu advokātam ir tiesības piekļūt būtiskiem dokumentiem, kas nepieciešami, lai jūs varētu apstrīdēt aizturēšanu vai apcietināšanu.

Ja jūsu lieta ir nodota izskatīšanai tiesā, jums vai jūsu advokātam ir tiesības piekļūt jūsu attaisnojošiem vai pret jums vērstiem lietiskajiem pierādījumiem.

iii) Kādas ir manas tiesības saņemt advokāta pakalpojumus un prasīt, lai par manu situāciju informē trešo personu?

Kamēr jūs tiek turēts apcietinājumā, jums ir tiesības satikties ar advokātu. Šīs tiesības jums ir no apcietināšanas brīža, un pirms jūs sāk nopratināt.

Jums ir tiesības saņemt advokātu sarakstu un juridisko prokūristu sarakstu, no kura jūs varat izvēlēties vienu, kas jums palīdzēs, vai arī varat izvēlēties, ka jums palīdz juridiskās palīdzības advokāts. Pēdējā minētajā gadījumā juridiskā palīdzība ir bez maksas.

Policija nevar jums ieteikt konkrētu advokātu, ar kuru jūs varat sazināties aizturēšanas vai apcietināšanas laikā.

Ne vēlāk kā stundu pirms nopratināšanas sākšanas jums un jūsu advokātam ir tiesības būt informētiem par inkriminēto noziegumu, par kuru jūs tiksiet nopratināts. Jūs par to ir jāinformē ne vēlāk kā vienu stundu pirms nopratināšanas sākšanas.

Tiklīdz jūs tiek apcietināts, jums ir tiesības satikties un privāti sazināties ar advokātu, kas jūs pārstāv, pat pirms policija sāk jūs nopratināt.

Jums ir tiesības uz advokāta pārstāvību un faktisku līdzdalību, kamēr jūs tiek nopratināts.

Visa nopratināšana, visas sniegtās atbildes un procedūras saistībā ar aizdomās turētās vai apsūdzētās personas nopratināšanu ir jāieraksta, izmantojot audiovizuālos līdzekļus, ja amatpersona, kas veic nopratināšanu, to uzskata par iespējamu; jums ir tiesības iegūt ieraksta kopiju, tiklīdz nopratināšana ir pabeigta.

Jums ir tiesības, ka jūsu advokāts apmeklē jebkādas šādas izmeklēšanas vai pierādījumu vākšanas darbības:

1. aizdomās turēto uzrādīšana identifikācijas nolūkos;
2. konfrontācijas;

3. nozieguma vietas rekonstrukcija.

Īstenojot jūsu tiesības uz advokātu, ir jāievēro saziņas ar jūsu advokātu konfidencialitāte.

Tiklīdz jūs tiek atzīts par vainīgu, jums ir jābūt informētam, ka jums ir tiesības informēt vismaz vienu personu, piemēram, tuvinieku, skolotāju vai jebkuru citu izvēlētu personu, par to, ka jums ir atņemta brīvība.

Konkrētos likumā noteiktos gadījumos jums var īslaicīgi ierobežot jūsu tiesības informēt citu personu par apcietināšanu.

Šādos gadījumos policijas darbinieks jūs par to attiecīgi informēs.

Ja esat ārvalstnieks, jūs varat informēt policiju, ka vēlaties, lai jūsu konsulārā iestāde vai vēstniecība tiek informēta par jūsu aizturēšanu.

Jūs varat arī informēt policiju, ja vēlaties sazināties ar amatpersonu jūsu konsulārajā iestādē vai vēstniecībā.

iv) Kādas ir manas tiesības uz juridisko palīdzību?

Policija jums vaicās, kuru advokātu vai advokāta palīgu jūs vēlaties iesaistīt palīdzībai. Policija jums arī vaicās, vai vēlēties, lai jums palīdz juridiskās palīdzības advokāts. Ja izvēlēsieties juridiskās palīdzības advokāta palīdzību, tā tiks nodrošināta bez maksas.

Aizturēšanas laikā juridiskā konsultācija nepārsniedz vienu stundu pirms nopratināšanas. Jūs varat lūgt konsultāciju arī pa tālruni.

v) Svarīga informācija, kas jāzina

a) Nevainīguma prezumpcija

Neatkarīgi no tā, ka var tikt veikti preventīvi pasākumi tiesvedības interesēs, ikviena persona ir uzskatāma par nevainīgu līdz brīdim, kad tiesa, kas skata lietu, kurā noskaidro, vai persona ir vai nav izdarījusi noziegumu, pasludina galīgo spriedumu.

b) Tiesības klusēt un neliecināt pret sevi

Kad policija vai citas kompetentās iestādes jūs nopratina, jums ir tiesības klusēt un neliecināt pret sevi.

Jūsu advokāts var palīdzēt jums pieņemt lēmumu attiecībā uz klusēšanu.

c) Pierādīšanas pienākums

Pienākums pierādīt aizdomās turētā vai apsūdzētā vainu gulstas uz prokuratūru, izņemot tajos īpašos gadījumos, kad likums prasa noteiktus konkrētus faktus pierādīt šai personai.

Jebkādas pamatotas šaubas par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainu ir par labu šai personai, tostarp gadījumos, kad tiesa vērtē, vai apsūdzētā persona būtu jāattaisno.

Aizdomās turētā vai apsūdzētā persona var apstrīdēt pret to izvirzītos pierādījumus. Ja pierādījumu sniegšanā ir iesaistīti liecinieki, persona var tos pratināt jautājumu krustugunīs vai izvirzīt savus lieciniekus sniegto liecību apstrīdēšanai.

Dokumentāru pierādījumu gadījumā aizdomās turētā vai apsūdzētā persona var jautājumu krustugunīs pratināt lieciniekus vai tiesas ekspertus, kas snieguši šos dokumentus, vai izvirzīt savus lieciniekus, lai apstrīdētu šos pierādījumus. Tomēr jūs nedrīkstat iesniegt savu eksperta ziņojumu. Eksperta ziņojumu drīkst apstrīdēt, tikai pratinot tiesas ekspertu jautājumu krustugunīs saistībā ar viņa konstatējumiem vai kompetenci.

Aizdomās turētā vai apsūdzētā persona var arī izsaukt lieciniekus un sniegt dokumentāru pierādījumu, lai pamatotu savu aizstāvību.

Ja tiesas procesu skata Krimināltiesā, likumā ir noteikts termiņš, kas sākas no brīža, kad apsūdzētā persona saņem lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības, kurā tai ir jānorāda liecinieki un visi citi pierādījumi, kurus tā gatavojas iesniegt savai aizstāvībai tiesas procesā. Ja tiesas procesu skata Miertiesnešu tiesā, šāda ierobežojuma nav.

vi) Kādi ir īpašie aizsardzības pasākumi bērniem?

Ja liecinieks vai iespējamā noziegumā cietušais ir nepilngadīga persona, gan policijas, gan tiesas prakse ir iespēju robežās nepilngadīgos nesaukt uz tiesu; tomēr ne vienmēr tas ir iespējams. Nepilngadīgie parasti sniedz liecības videokonferences veidā. Ja nepilngadīgais ir cietušais, ar viņu miertiesnesis sarunājas bērnu psihologa klātbūtnē specializētā telpā, kas var būt tiesas ēkā, izmantojot videokonferences līdzekļus, tā, lai šis nepilngadīgais nebūtu vienā telpā ar apsūdzēto personu. Juridiski tiesas, jo īpaši Nepilngadīgo tiesa, ir pilnvarotas iecelt arī bērnu advokātu (602. nodaļas 25. pants un likumpamatotais akts Nr. 12.20), lai aizstāvētu nepilngadīgā tiesības, neatkarīgi no tā, vai viņš ir cietušais vai apsūdzētais. Tas skaidri izriet arī no Maltas tiesību aktu krājuma 602. nodaļas un jo īpaši no Likuma par bērniem. Šajā nodaļā ir arī paredzēta aprīkota vieta ārpus tiesas ēkas, saukta "bērnu māja", kur neaizsargāts nepilngadīgais cietušais var sarunāties ar miertiesnesi un apmācītu ekspertu grupu, sauktus par "bērnu intervētājiem".

vii) Kādi ir īpašie aizsardzības pasākumi neaizsargātiem aizdomās turētajiem?

Pirmkārt, ja tiek uzskatīts, ka, ņemot vērā aizdomās turētā psiholoģisko un fizisko stāvokli un nozieguma būtību, ir nepieciešams aizturēt personu paturēt policijas aizturēšanas kamerā uz izmeklēšanas laiku, personu ievieto "pastāvīgas novērošanas" kamerā, kuru policijas darbinieks fiziski apsargā 24/7 režīmā apcietinātās personas veselības labākajās interesēs. Attiecībā uz visām aizdomās turētām vai apsūdzētām personām, ja persona lūdz jebkāda veida medicīnisko palīdzību, tā tiek sniegta tūlītēji, tostarp transports uz slimnīcu vai klīniku, atkarībā no apstākļiem. Ja ārsts pēc aizdomās turētās neaizsargātās personas apskates paziņo, ka šo personu nedrīkst turēt kamerā, izmeklētājs tiek nekavējoties informēts un attiecīgi tiek veikti korektīvi pasākumi (piemēram, piešķirts policijas galvojums).

D. Kādi ir juridiskie termiņi izmeklēšanas laikā?

Juridiskie termiņi izmeklēšanas laikā ir atkarīgi primāri no nozieguma veida. Par katru noziegumu piemēro sodu saskaņā ar Kriminālkodeksu. Piemēram, Maltas tiesību aktu krājuma 9. nodaļas 688. pantā attiecībā uz noilgumu ir noteikti standarta parametri, kādos juridiskos termiņos noziegumu var izmeklēt. Kad šis termiņš ir pagājis, piemēro noilgumu, un attiecīgā nozieguma izmeklēšanai, ko veic policija, iestājas noilgums. Ir arī jāpiemin, ka saskaņā ar Maltas tiesību aktu krājuma 9. nodaļas 602. pantu, ja krimināllietā iespējamā likumpārkāpēja identitāte nav zināma, un tā nav izmeklējama neizdarība, noilguma termiņš nesākas. Piemēram, slepkavības lietā ir upuris, bet nav norādes, kas varētu būt slepkava.

E. Kādi ir pirmstiesas sagatavošanas darbi, tostarp pirmstiesas apcietinājuma alternatīvas un apsūdzētā iespējas tikt nodotam izcelsmes valstij (Eiropas uzraudzības rīkojums)?

Sagatavošanās darbi, kas policijai jāveic pirms lietas izskatīšanas uzsākšanas tiesā, ir tostarp šādi:

- liecinieku izsaukšana lietā;
- ja tiek celta apsūdzība pret personu, izdodot pavēsti, prokuroram ir jānodrošina, ka pavēste, kurā ir apsūdzība pret apsūdzēto personu, ir iesniegta saskaņā ar likumu;
- ja vien ar noziegumu tieši nenodarbojas ģenerālprokuratūra, prokurors apspriež lietu, un konkrētāk — apsūdzības, ar šo iestādi, jo īpaši, ja lieta ir sarežģīta;
- ja tiek celta apsūdzība pret aizturētu personu, prokuroram ir jāinformē apsūdzētā aizstāvības advokāts un apsūdzēto uz tiesu nogādās policija.

Alternatīvas pirmstiesas apcietinājumam ir gadījumi, kad apsūdzība pret personu tiek celta ar pavēsti vai kad personai piešķir policijas galvojumu līdz brīdim, kad izmeklētājs pabeidz izmeklēšanu un pret personu pēc tam ceļ

apsūdzību vai nu apcietinot, vai ar pavēsti.

Iespēja pārvietot uz izcelsmes valsti ietver *ad hoc* procedūras, kas ietilpst ģenerālprokuratūras kompetences jomā. Šīs procedūras piemēro tikai īpašos gadījumos, piemēram, ja ir izdošanas pieprasījums vai ja ieslodzītais, kas izcieš cietumsodu, lūdz kompetentās vietējās iestādes un savas izcelsmes valsts iestādes turpināt soda izciešanu savā valstī.

■ Lapa atjaunināta: 11/08/2025

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.